

7 • SINIF

VIDEO ÇÖZÜM İÇİN
KAREKODU OKUTUNUZ.

TÜRKÇE

Defter Kitap

BİLHAN UĞURLU

HARUN GÜNDOĞDU

PINAR KISACIK

AHMET KOÇ

EMRAH TURGUT

İBRAHİM ÇELİK

KADİR UZUN

ADNAN ŞAHİN

ABDULKADİR UÇKAN

ABDULHAMİT EMEKLİ

YAYIN KOORDİNATÖRÜ

HÜLYA BODUKÇU
KAZIM EMEKLİ

EDİTÖR

RAMAZAN ATAK
MÜMİNE TORUN

DİZGİ
GRAFİK TASARIM

BİLHAN UĞURLU
HARUN GÜNDOĞDU
AHMET KOÇ

YAZAR

BASIM YERİ

Copyright©

Bu kitabın her hakkı yayınevine aittir.

Hangi amaçla olursa olsun bu kitabın tamamının ya da bir kısmının kitabı yayınlayan yayınevinin önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılması, yayınlanması ve depolanması yasaktır.

ISBN: 978-625-7870-87-0

Sevgili Öğrenciler,

Eğitim modelinin güncellendiği; biyolojik, dijital ve fiziksel çağa doğru ilerlediğimiz bu süreçte sınavların amaç değil araç olarak yapılandırılması söz konusu. Bu kapsamda “Liselere Giriş” ve diğer sınavlarda sizden sadece soru çözmeniz değil; günlük hayatla ilişkilendirme, problem çözme, sorgulama, analiz etme gibi üst düzey bilişsel becerileri kullanmanız istenmektedir.

Mozaik Yayınları olarak deneyimli ve fenomen kadromuzla “İntro Defter Kitap” serimizi hazırlarken bilgiyi öğrenme, öğrendiğini kavrama ve kavradığını uygulama işleyişini merkezine alan bir yaklaşımı benimsedik. Bu doğrultuda kitabımızı tamamen kazanımlara uygun, basitten karmaşığa ve günlük hayat ile ilişkilendirerek hazırladık.

Mozaik İntro Defter Kitap Serimizde,

Öğrenme Alanı; ilgili kazanım detaylı konu anlatımı

Etkinlik; ilgili kazanımın etkinlik uygulamaları

Kazanım Testi; ilgili kazanımın temel düzeydeki testi

Konu Kavrama Testi; ilgili konunun kavrama düzeyindeki testi

Yazılıya Hazırlık; 2 dönemdeki 4 yazılıya hazırlık çalışmaları

Bölümleri yer almaktadır. Bu bölümleri belirtildiği gibi hiyerarşik bir düzende ele alarak sizde kalıcı öğrenmenin gerçekleşmesini amaçladık.

Kitabımıza katkılarından dolayı Güler ONAT, Barış ÜNLÜ, İrfan ASLAN ve Mustafa YILMAZ’a ayrı ayrı teşekkür ederiz.

Kitabımızın öğretmenlerimizin değerli emeklerine bir destek, öğrencilerimizin değerli çalışmalarına bir kaynak olması umuyla ...

Abdulhamit EMEKLİ
Mozaik Yayınları Koordinatörü

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

SÖZCÜKTE ANLAM

Sözcükte Anlam Özellikleri.....	7
Kazanım Testi - 1.....	12
Sözcükler Arası Anlam İlişkileri - 1.....	14
Kazanım Testi - 2.....	18
Sözcükler Arası Anlam İlişkileri - 2.....	20
Kazanım Testi - 3.....	24
Söz Öbekleri.....	26
Kazanım Testi - 4.....	30
Söz Sanatları.....	32
Kazanım Testi - 5.....	36
Konu Kavrama Testi (Sözcükte Anlam).....	38
Atasözleri.....	40
Kazanım Testi - 1.....	43
Deyimler.....	45
Kazanım Testi - 2.....	49
Konu Kavrama Testi (Atasözleri ve Deyimler).....	51
I. Dönem I. Yazılı Sınavı.....	53
Dinleme Metni (Keloğlan ve Padişahın Kızı).....	55
Yazma Etkinliği.....	56

2. BÖLÜM

CÜMLEDE ANLAM

Anlatımına Göre Cümleler.....	59
Kazanım Testi - 1.....	62
Cümlede Anlam İlişkileri.....	64
Kazanım Testi - 2.....	69
Cümlede Kavramlar.....	71
Kazanım Testi - 3.....	75
Cümlede Duygular.....	77
Kazanım Testi - 4.....	81
Cümle Yorumlama.....	83
Kazanım Testi - 5.....	86
Konu Kavrama Testi (Cümlede Anlam).....	88
I. Dönem II. Yazılı Sınavı.....	90
Dinleme Metni (Nasa'ya Mektup).....	92
Yazma Etkinliği.....	93

3. BÖLÜM

PARAGRAFTA ANLAM

Konu - Başlık - Anahtar Sözcük.....	97
Kazanım Testi - 1.....	100
Ana Düşünce - Yardımcı Düşünce - Şiirde Duygu.....	102
Kazanım Testi - 2.....	105
Metinde Soru - Cevap, Metin Tamamlama.....	107
Kazanım Testi - 3.....	110
Parça Bölme, Oluşturma; Akışı Bozan Cümle, Paragrafın Bölümleri.....	112
Kazanım Testi - 4.....	116
Anlatım Teknikleri.....	118
Kazanım Testi - 5.....	122
Düşünceyi Geliştirme Yolları.....	124
Kazanım Testi - 6.....	128
Hikâye Unsurları, Metinde Karakter.....	130
Kazanım Testi - 7.....	133
Anlatım İlkeleri - Anlatıcı Türleri.....	135
Kazanım Testi - 8.....	139
Konu Kavrama Testi.....	141

4. BÖLÜM

GÖRSEL YORUMLAMA VE SÖZEL MANTIK

Görsel Okuma / Yorumlama.....	145
Kazanım Testi - 1.....	158
Sözel Yetenek / Akıl Yürütme.....	164
Kazanım Testi - 2.....	169
Konu Kavrama Testi 1.....	171
Konu Kavrama Testi 2.....	175

5. BÖLÜM

DİL BİLGİSİ

Fiillerin Anlam Özellikleri.....	179
Kazanım Testi - 1.....	182
Çekimli Fiil-Kişî Ekleri-Haber Kipleri.....	184
Kazanım Testi - 2.....	188
Dilek Kipleri.....	190
Kazanım Testi - 3.....	194
Anlam / Zaman Kayması.....	196
Kazanım Testi - 4.....	198
Konu Kavrama Testi (Fiiller).....	200
Ek Fiil.....	202
Kazanım Testi - 1.....	206
Yapılarına Göre Fiiller.....	208
Kazanım Testi - 2.....	212
Konu Kavrama Testi (Ek Fiil ve Yapılarına Göre Fiiller).....	214
Zarflar.....	216
Kazanım Testi.....	220
Konu Kavrama Testi (Zarflar).....	222
Anlamsal Anlatım Bozuklukları.....	224
Kazanım Testi.....	228
Konu Kavrama Testi (Anlatım Bozukluğu).....	230
II. Dönem I. Yazılı Sınavı.....	232
Dinleme Metni (Suyumuz Plastik Çorbasına Dönmesin).....	234
Yazma Etkinliği.....	235

6. BÖLÜM

YAZIM KURALLARI-NOKTALAMA İŞARETLERİ-METİN TÜRÜ

Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler.....	239
Kazanım Testi - 1.....	243
Sayıların Yazımı.....	245
Kazanım Testi - 2.....	247
Diğer Yazım Kuralları.....	249
Kazanım Testi - 3.....	255
Konu Kavrama Testi (Yazım Kuralları).....	257
Nokta-Virgül.....	259
Kazanım Testi - 1.....	263
Diğer Noktalama İşaretleri.....	265
Kazanım Testi - 2.....	272
Konu Kavrama Testi (Noktalama İşaretleri).....	274
Olay Yazıları.....	276
Kazanım Testi - 1.....	279
Düşünce Yazıları.....	271
Kazanım Testi - 2.....	286
Konu Kavrama Testi (Metin türleri).....	288
II. Dönem II. Yazılı Sınavı.....	290
Dinleme Metni (Şahmeran).....	292
Yazma Etkinliği.....	293
Cevap Anahtarı.....	295

DEFTERİMİ TANIYORUM

ÖĞRENME ALANI

İlgili kazanımın detaylı bir şekilde konu anlatımı yer almaktadır.

ETKİNLİK

İlgili kazanıma ait bol sayıda ve çeşitlikte etkinlikler yer almaktadır.

KAZANIM TESTİ

İlgili kazanıma ait temel düzeyde soruların yer aldığı kazanımın pekiştirilmesinin amaçlandığı bölümdür.

YAZILIYA HAZIRLIK

Yıllık Plana göre yazılı tarihlerinin olduğu konuları kapsayacak şekilde hazırlanan çalışmalardır.

KONU KAVRAMA TESTİ

1

İlgili konuya ait kazanımların kavrama düzeyindeki sorularla öğrenilip öğrenilmediğinin test edildiği bölümdür.

A B C...

SÖZCÜKTE ANLAM

BÖLÜM

1

SÖZCÜKTE ANLAM

7.2.5.: Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

7.3.5.: Bağlamdan hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.

7.3.8.: Metindeki söz sanatlarını tespit eder.

7.3.7. :Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantı ifadelerinin metne olan katkısını değerlendirir.

ATASÖZLERİ VE DEYİMLER

7.3.6.: Deyim ve atasözlerinin metne olan katkısını belirler.

NOTLARIM

7.2.5 : Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

7.3.5 : Bağlamdan hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.

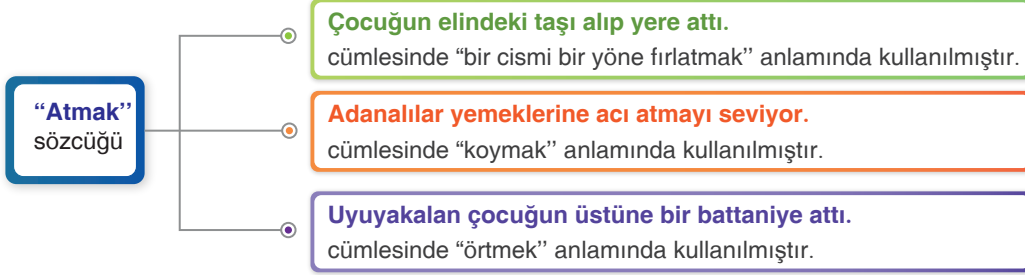

SÖZCÜKTE ANLAM

SÖZCÜKTE ANLAM ÖZELLİKLERİ

ÇOK ANLAMLILIK

Dilin anlamlı en küçük parçasına sözcük denir. Sözcükler, dilimizdeki kavramları ve nesneleri karşılar. Sözcükler, bir anlamı karşılarken anlam genişlemesine uğrayarak zamanla ilk anlamının dışında yeni anlamlar kazanır. Birden fazla anlamı olan bu sözcüklere **çok anlamlı sözcükler** denir.

Bir sözcük, hem gerçek hem mecaz anlamda kullanılabilir. Bu anlamlar o sözcüğün “çok anlamlı” olduğunu gösterir.

Gerçek Anlam

Yüzündeki yarayı gizlemek için sağına dönüyordu.

Mecaz Anlam

Yaptıklarından pişman değilmiş, yüz yok ki pişman olsun!

BİLGİ KUTUSU

Bir sözcük kullanıldığı cümleye göre farklı anlamlar kazanabilir.

Örnek:

- Ahmet'in derin bir futbol bilgisi vardı. (Ayrıntılı)
- Bu sıralar derin bir yalnızlık hissediyorum. (İçten gelen)

DOĞRU / YANLIŞ

- Açık pencereden kurabiye kokuları geliyordu.
- Cuma günleri bu caddede açık dükkân bulunmaz.

“Açık” sözcüğü bu cümlelerde iki farklı anlamda kullanılmıştır.

DOĞRU

YANLIŞ

BİLGİ KUTUSU

Bir sözcüğün birden çok terim anlamı olabilir.

Örnek:

- Attığım şut çemberin içinden çıktı (Basketbol)
- Derste çemberin alanını bulmayı uygulamalı olarak öğrendik. (Matematik)

BİLGİ KUTUSU

“Sözlük anlamı”, “ilk anlam” ya da “temel anlam” ifadeleri gerçek anlam yerine kullanılabilir.

GERÇEK ANLAM

Bir sözcüğün söylendiğinde akla gelen ilk anlamına **gerçek anlam** denir.

- Gidenin arkasından su dökmek, âdetlerimizden biridir.
Gerçek anlam
- İşçiler, dışarıdaki soğuğa aldırmandan çalışmaya devam ediyordu.
Gerçek anlam
- Belediye, İstanbul yolunun geniştirilmesi için ihale açtı.
Gerçek anlam
- Sebzeleri, taze kalması için özel bir poşete koyuyordu.
Gerçek anlam
- Yangınların büyük çoğunluğunu söndürülmeyen piknik ateşi oluşturuyormuş.
Gerçek anlam

İŞARETLİYORUM

Kar ve dolu, sıfır derecenin altında oluşan yağışlardır.

Altı çizili sözcüğün anlam özelliğini işaretleyiniz.

- ☐ Gerçek anlam
☐ Terim anlam
☐ Mecaz anlam

BİLGİ KUTUSU

Bilim, sanat, meslek dallarının adları terim anlam değildir. Örneğin “müzik” sözcüğü tek başına terim anlam değildir. Fakat “müzik” alanına özgü olan “melodi” sözcüğü terim anlamdır.

BİLGİ KUTUSU

Kimi sözcüklerin akla gelen ilk anlamı o sözcüğün terim anlamıdır.

NOTLARIM

MECAZ ANLAM

Bir sözcüğün gerçek anlamını yitirerek kazandığı yeni anlama **mecaz anlam** denir.

- Birbirimizi kırmamak için söyleyeceğimiz sözleri iyi seçmeliyiz.
Mecaz anlam
- Tarihe ışık tutacak bu çalışma için derin araştırmalar yapılıyor.
Mecaz anlam
- Herkesin ünlü olmaya soyunduğu bir çağda yaşıyoruz.
Mecaz anlam
- Toplantıya katılanların çoğu boş gözlerle beni dinliyordu.
Mecaz anlam
- Bu konu çok bayat artık, yeni projeler bulmamız gerekir.
Mecaz anlam

TERİM ANLAM

Bir bilim, sanat, meslek dalıyla ilgili özel ve belirli bir anlamı olan sözcüklere **terim anlamlı sözcükler** denir.

PENALTI

Duyduğumuz an aklımıza “ceza atışı” anlamını getirdiğimiz bu sözcük, aynı anda bir futbol terimidir.

FUTBOL

- Gol
- Ofsayt
- Taç
- Santra

DİL BİLGİSİ

- Zamir
- Edat
- Virgöl
- Şiir

COĞRAFYA

- Ekvator
- İklim
- Meridyen
- İzoips

FEN

- Kuvvet
- Atom
- Bileşik
- Enerji

MATEMATİK

- Denklem
- Karekök
- Üçgen
- Asal Sayı

- Hasta, gün boyunca narkozun etkisinden kurtulamadı.
Terim anlam
- Türkçede öğrencilerin en zorlandığı konu, tmlamalardır.
Terim anlam
- Ceza sahası içinde yapılan faulü hakem görmedi.
Terim anlam
- Fatih Sultan Mehmet, portresini yaptıran ilk padişahı.
Terim anlam
- Hediye gelen gitarın akordunu bir türlü yapamadık.
Terim anlam

ETKİNLİK

ETKİNLİK – 1

Aşağıdaki cümlede yer alan terim anlamlı sözcüklerin altını çiziniz ve hangi alana ait olduğunu yazınız.

1

Ülkemizin farklı bölgelerinde benzer bitki örtülerine rastlanıyor.

2

Borçları yüzünden maaşının bir kısmına haciz getirilmiş.

3

Zamirleri işledikten hemen sonra test çözmeye başladık.

4

Sezen Aksu, vokalistleriyle yollarını ayırdığını duyurdu.

5

İtirazını sürdürünce kırmızı kartla oyundan atıldı.

ETKİNLİK – 2

Aşağıdaki terim anlamlı sözcükleri ait olduğu alana yazınız.

Skeç

Smaç

Büst

Figür

Korner

Sıfat

Faiz

Mastar

Enflasyon

Paralel

Harita

Perde

1	2	3	4	5	6
Coğrafya	Tiyatro	Türkçe	Spor	Ekonomi	Resim

ETKİNLİK – 3

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin gerçek anlamlı mı, mecaz anlamlı mı olduklarını yay ayraç içine yazınız.

- 1 Hava iyi olursa bugün balık tutmaya gideceğiz. (.....)
- 2 Bizi kapıda kambur, kuru bir adam karşıladı. (.....)
- 3 Ürünleri firmaya geç götürünce sözleşmemiz iptal edildi. (.....)
- 4 Taraftarların arasında arbeye çıkmaması için bazı koltuklar boş bırakıldı. (.....)
- 5 Kucağında yavru bir kedi tutuyordu. (.....)
- 6 Bayram günlerinde ziyaretine gittiği yaşlıları kendine bağladı. (.....)
- 7 Yağmurlu havalarda viraja sert girmemeye özen gösterin. (.....)
- 8 Köye giderken yoğun sis sebebiyle yolumuzu kaybetmiştik. (.....)

ETKİNLİK – 4

Aşağıdaki sözcükleri hem gerçek anlamlarıyla hem de mecaz anlamlarıyla cümle içinde kullanınız.

1	Büyük	Gerçek
		Mecaz
2	Göz	Gerçek
		Mecaz
3	Yüz	Gerçek
		Mecaz
4	Derin	Gerçek
		Mecaz
5	Vur	Gerçek
		Mecaz
6	Zayıf	Gerçek
		Mecaz

ETKİNLİK – 5

Aşağıdaki cümlelerde kullanılan “gelmek” sözcüğü ile anlamlarını eşleştiriniz.

1	Sporcunun attığı gülle tam rekor çizgisinin üstüne geldi.	a	Ulaşmak, varmak
2	Haberimiz yoktu, yoldan gelmiş dün gece geç saatlerde.	b	Getirmek
3	Anadolu'daki birçok yapıt binlerce yıl aşip çağımıza kadar gelmiştir.	c	Oturmaya, ziyarete gitmek
4	Bu makineyi sizi mutlu etmek için Japonya'dan alıp geldim.	d	İsabet etmek
5	Bayramın ilk günü tüm eş dost bayramlaşmak için bize geldi.	e	Varlığını sürdürmek, yaşamak, intikal etmek
		f	İzlemek, takip etmek

1	2	3	4	5

ETKİNLİK – 6

Aşağıdaki cümlelerde kullanılan “sürmek” sözcüğü ile anlamlarını eşleştiriniz.

1	Mozaik Yayınları, 7. sınıf Türkçe denemelerini piyasaya sürdü.	a	Önüme katıp götürmek
2	Elini çocuğun başına sürüp cebine birkaç kuruş harçlık bıraktı.	b	Uzatmak, ileri doğru itmek
3	Çobanın sürdüğü koyunlar, aç bir hâlde sağa sola koşuuyordu.	c	Dokundurmak, değdirmek
4	Birçok yazar, şair, düşünürü Girit'e ya da Malta'ya sürmüşler.	d	Oturduğu, bulunduğu yerden, ülkeden ceza olarak başka bir yer veya ülkeye göndermek
5	Misafirlerin yaklaştığını duyunca bir telaşla yemeği fırına sürdü.	e	Bir malı satışa sunmak, piyasaya çıkarmak
		f	Pulluk ya da sabanla toprağı işlemek

1	2	3	4	5

ETKİNLİK – 7

Aşağıdaki cümlelerde kullanılan “kurmak” sözcüğü ile anlamlarını eşleştiriniz.

1	Çalar saatini kurup gönül rahatlığıyla başını yastığa koydu.	a	Bir şeyi oluşturan parçaları birleştirerek bütün durumuna getirmek, monte etmek
2	Cengiz Han, dünyanın en geniş kara imparatorluğunu kurmuştur.	b	Hazırlamak
3	Konuklar için kurulan sofrada sadece kuş sütü eksikti.	c	Yaylı, zemberekli şeylerde yayı veya zembereği germek
4	Piknik alanına çocukların oynaması için bir kamp çadırı kurduk.	d	Gereken şartları hazırlayıp kendi kendine olmaya bırakmak
5	Turşu kurmak için gerekli malzemeleri pazardan almaya gitti.	e	Düşünmek
		f	Etkisi ve önemi geniş şeyler meydana getirmek, tesis etmek

1	2	3	4	5

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “sağlam” sözcüğü verilen anlama uygun kullanılmamıştır?

	CÜMLE	ANLAM
A)	Evin sütunları sağlam bir yapıdaydı.	Dayanıklı, yıkılmaz
B)	Bina o depreme rağmen sağlam kalmıştı.	Zarar görmemiş, bozulmamış
C)	Her kış hasta olurdu, bünyesi sağlam değildi.	Sakatlık veya hastalığı bulunmayan, sağlıklı
D)	Evlerinin temeli çok sağlam atılmıştı.	Gerçek, inanılır bir temeli olan

8. Küçük kız daha o sabah ateşler içinde kıvranmıştı.

Bu cümledeki altı çizili sözcük aşağıdakilerin hangisinde aynı anlamda kullanılmıştır?

- A) Daha başka şeyler de konuşacaktık ama vakit olmadı.
 B) Daha on yedisine yeni girmişti küçük kızım.
 C) Bir kalemim daha olsaydı sana verirdim.
 D) Daha iyisini yapana dek çalışmaya devam etmelisin.

9. Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcüklerden hangisi yay ayraç içinde verilen anlama uygun kullanılmamıştır?

- A) Benimle neden uğraştığını yeni yeni seziyordum. (Anlamak, fark etmek)
 B) Düğünün neden bozulduğunu yeni öğrendik. (Haber almak)
 C) Arkasından konuşulanları duyunca iyice bilendi. (Keskin duruma getirilmek)
 D) Hemen arkasından bir taş daha fırlattı Hasan. (Hızla atmak)

10. Arkadaşımın sınavının kolay geçmesi bizi de sevindirdi.

Altı çizili sözcüğün cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Bu işi de sıkıntısız bir biçimde atlattık.
 B) Yapılacak uygulamalar hiç zor değildi.
 C) Öyle ya da böyle bu iş derhâl bitecekti.
 D) Bilhassa benimle çok uğraşırdı dedem.

11. O huysuz adama bir saat daha katlanmaya gücü yoktu.

Bu cümledeki altı çizili sözcüğün cümleye kattığı anlam aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Bahçedeki ağaçlar yağmur yağınca boy verdi.
 B) En sevdiği diziyi bile izlemeye vakti yoktu.
 C) Artık sabrının son demleriydi, dayanamıyordu.
 D) Tiyatro o kadar kalabalıktı ki salonda yer kalmamıştı.

12. Bilim, sanat, spor ya da bir meslek dalıyla ilgili özel veya belirli bir kavramı karşılayan sözcüklere “terim anlamlı sözcükler” denir.

Buna göre aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim anlamlı bir sözcük yoktur?

- A) Fenerbahçe bu maçta hiç korner kullanmamış.
 B) Bu yıl bazı nedenlerden dolayı kutlama yapılmayacak.
 C) Bu ders İstiklal Marşı'nın notalarını öğrendik.
 D) Toplama işleminde “sıfır” etkisiz elemandır.

SÖZCÜKTE ANLAM

T.7.2.5: Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

T.7.3.5: Bağlamdan hareketle bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ - 1

EŞ ANLAMLI (ANLAMDAŞ) SÖZCÜKLER

Yazılışları ve okunuşları farklı olmasına rağmen tam olarak aynı anlamı taşıyan sözcüklere, **eş anlamlı sözcükler** denir.

Eş anlamlı sözcükler, birbirlerinin yerine kullanılabilir.

Örnek: Benim bu **olay**da hiçbir **kabahat**im yok.
Benim bu **hadise**de hiçbir **suç**um yok.

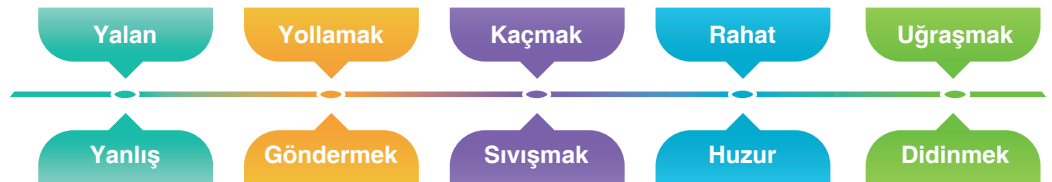
Örnek: **Yetenekli** insanların başımın üstünde yeri var.
Kabiliyetli insanların başımın üstünde yeri var.

Bu cümlelerde aynı renkteki sözcükler eş anlamlı olduğu için birbirlerinin yerine kullanılabilir.

YAKIN ANLAMLI SÖZCÜKLER

Anlam olarak birbirine benzese de tam olarak aynı anlamı karşılamayan, aralarında anlam ayrıntısı bulunan sözcüklere **yakın anlamlı sözcükler** denir.

Örneğin, “donmak” ve “üşümek” sözcükleri anlam olarak birbirine benzer. Bu sözcükler, yakın anlamlıdır. Çünkü her ikisi de soğuğu çağırır. Ancak aralarında bir anlam farkı vardır. Çünkü donmak, üşümenin ötesinde bir durumdur. Dolayısıyla bu sözcükler tam olarak aynı anlamı karşılamaz.

Örnek: Ona çok darıldım.
Ona çok alındım.

Örnek: Sabahtan beri senin için çabalıyorum.
Sabahtan beri senin için çalışıyorum.

UYARI

Bir sözcüğün eş anlamlısı kullanıldığı cümleye göre değişebilir. Sözcüğün cümlede kullanıldığı anlama ve cümle bütünlüğüne bakmalısınız.

Örnek:

- “Aldığım elbise ona bol geldi.” cümlesinde “bol” sözcüğünün bu cümledeki eş anlamlısı “geniş”tir.
- “Festivalde bol para kazandık.” cümlesindeki “bol” sözcüğünün eş anlamlısı “çok”tur.

UYARI

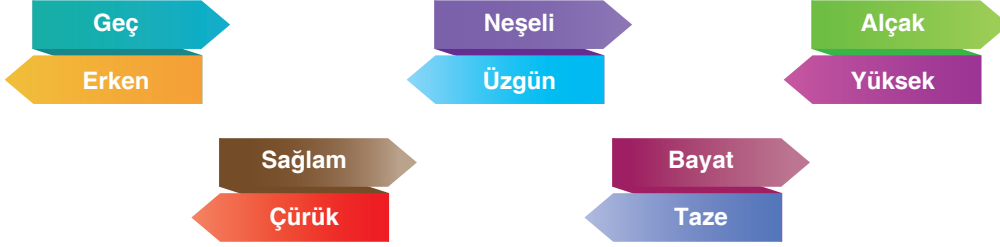
Bir sözcüğün yakın anlamlısı kullanıldığı cümleye göre değişir. Örneğin “doğru” ve “dürüst” sözcükleri yakın anlamlı olsa da “Şu ana kadar hep dürüst insanlara rastladım.” ve “Sınavı kazandığım doğru.” cümlelerinde yakın anlamlı olarak kullanılmamıştır.

NOTLARIM

ZİT (KARŞIT) ANLAMLI SÖZCÜKLER

Karşıt kavramları karşılayan, anlamları bakımından birbirleriyle çelişen sözcüklere, **zıt anlamlı sözcükler** denir.

Bir sözcüğün zıt anlamlısı, kullanıldığı cümlelere göre farklılık gösterebilir.

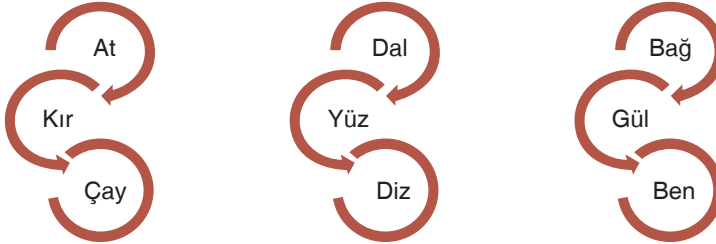
- **İnce** uçlu bir kalem alıp kırtasiyeden çıktım. (Bu cümledeki “ince” sözcüğünün zıt anlamlısı, “kalın” sözcüğüdür.)
- Kimseyi kırmayan, **ince** bir insandı. (Bu cümledeki “ince” sözcüğünün zıt anlamlısı, “kaba” sözcüğüdür.)

Sözcükleri zıt (karşıt) anlamlı kabul edebilmemiz için sözcüklerin her ikisinin de gerçek ya da mecaz anlamlı olması gerekir.

- **Karanlık** bir yolda yönümüzü bulmaya çalışıyorduk. (“Karanlık” sözcüğü gerçek anlamda kullanılmış.)
- Bu çocuklar, gelecekteki **aydınlık** yüzümüz olacak. (“Aydınlık” sözcüğü mecaz anlamda kullanılmış.)
Dolayısıyla bu cümlelerde geçen “karanlık” ve “aydınlık” sözcükleri birbirinin zıddı değildir.

EŞ SESLİ (SESTEŞ) ANLAMLI SÖZCÜKLER

Yazılış ve okunuşları aynı, anlamları birbirinden tamamen farklı olan sözcüklere **eş sesli (sesteş) sözcükler** denir.

Örnek: Bugün bütün sınıf yaş pasta yedik.

Otuzuncu yaş günümü ailemle kutladım.

Şapka (düzeltme – inceltme) işareti (^) olan sözcükler ile şapka işareti olmayan sözcükler arasında sesteşlik özelliği aranmaz. Çünkü bu sözcüklerin hem yazılışı hem okunuşu farklıdır.

Örnek: Hala - hâlâ, alem - âlem, kar - kâr, adet - âdet...

UYARI

Bir sözcüğün olumsuz, onun zıt anlamlısı değildir.

Örnek:

“Kirlî” sözcüğünün olumsuzu “kirsiz”, zıt anlamlısı ise “temiz” sözcüğüdür.

Örnek:

“Konuşmak” sözcüğünün olumsuzu “konuşmamak”, zıt anlamlısı ise “susmak” sözcüğüdür.

BİLGİ KUTUSU

Bir sözcüğün gerçek anlamı ile mecaz anlamı arasında sesteşlik özelliği aranmaz.

EVET / HAYIR

“Kurbağalar karada ve suda solunum yapabilir.”

“Kara günler artık geride kaldı.”

cümlelerinde altı çizili sözcükler birbirinin eş seslisi değildir.

EVET

HAYIR

NOTLARIM

ETKİNLİK

ETKİNLİK – 1

Aşağıdaki bulmacada yukarıdan aşağıya, soldan sağa; “Rüzgâr, ak, vazife, pak, sözcük, değer” sözcüklerinin eş anlamlıları gizlenmiştir. Bu sözcükleri bulmacadan bulunuz.

H	A	B	E	Y	A	Z
K	I	Y	M	E	T	A
Ö	G	Y	E	L	A	M
K	Ö	Y	L	Ü	K	A
A	R	E	N	A	R	N
K	E	L	İ	M	E	M
A	V	T	E	M	İ	Z

ETKİNLİK – 2

Aşağıdaki numaralanmış cümlelerde geçen “sesteş” sözcükleri cümlelerin karşısındaki boş bırakılan yere yazınız.

1 Yaz mevsiminin bende bıraktığı izler hep olumlu olmuştur.

2 Kırlarda koşup oynayan masum çocuklardık biz.

3 Okulumuzun bahçesine fidanlar dikerek okulumuzu güzelleştirdik.

4 Yeni yaşının mutluluk, huzur ve sağlık getirmesini diliyorum.

5 Kara göründü, gemiden inmek için hazırlık yapın.

6 Çocukken en sevdiğim şey hafta sonu bağa gitmekti.

ETKİNLİK – 3

Aşağıdaki sözcükleri örnekteki gibi yakın anlamlıları ile eşleştiriniz.

1 Korku	A Serin	1 - C
2 Soğuk	B Sıkılmak	2 -
3 Bakmak	C Kaygı	3 -
4 Usanmak	Ç Beklemek	4 -
5 Anlamak	D Kavramak	5 -
6 Durmak	E Kışkanmak	6 -
7 İmrenmek	F Seyretmek	7 -
	G Gücenmek	

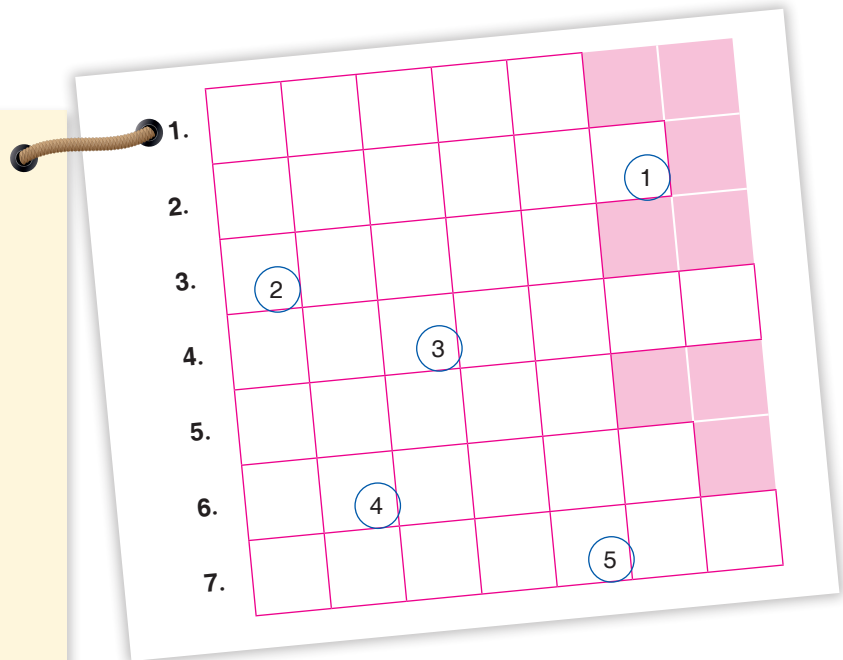

ETKİNLİK – 4

Yandaki bulmacayı, verilen yönergeye uygun olarak doldurunuz.

Kutuları doldurduktan sonra numaralı anahtar harfleri sırasıyla anahtar sözcük kısmına yazınız.

1. Basit sözcüğünün eş anlamlısını yazınız.
2. Hafıza sözcüğünün eş anlamlısını yazınız.
3. Pasif sözcüğünün zıt anlamlısını yazınız.
4. Geçmiş sözcüğünün zıt anlamlısını yazınız.
5. Cenk sözcüğünün eş anlamlısını yazınız.
6. Çaba sözcüğünün eş anlamlısını yazınız.
7. Saldırı sözcüğünün zıt anlamlısını yazınız.

ANAHTAR SÖZCÜK

1.	2.	3.	4.	5.
----	----	----	----	----

7.2.5 : Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

7.3.5 : Bağlamdan yararlanarak bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.

1. Soldan sağa ve yukarıdan aşağıya sözcükler yazılan bulmaca aşağıda verilmiştir.

Ç	D	Z	M	K	Ğ	Ü	İ	F
H	B	R	E	S	İ	Ç	L	T
M	Y	A	K	T	İ	F	B	A
Z	N	D	S	F	F	N	B	Z
Ç	Ö	V	Z	İ	P	Y	Z	E
Z	İ	N	C	E	N	L	S	Ğ
M	K	M	B	R	L	F	C	S
Z	R	S	İ	E	M	Ğ	D	G

Bu bulmacada aşağıdakilerden hangisinin karşıt anlamlısı yoktur?

- A) Kalın
B) Bayat
C) Pasif
D) Hızlı
2. I. Yeni tanıştığım genç, ne kadar da ince davranışlar sergiliyordu.
II. Usta ozanın sazı ve sözü, bütün türkü severlere rehber olmuştur.
III. Türk genci vatanı için her türlü fedakârlığı yapmaya hazırdır.
IV. Yaptığınız son yatırımda ne kadar kâr ettiğinizi bilmiyorum.
- Numaralanmış cümlelerle ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?
- A) I numaralı cümledeki "ince" sözcüğünün zıt anlamlısı "kalın" sözcüğüdür.
B) II numaralı cümledeki "saz" sözcüğü eş sesli bir sözcüktür.
C) III numaralı cümledeki "vatan" sözcüğünün anlamdaşı "yurt" sözcüğüdür.
D) IV numaralı cümledeki "kâr" sözcüğünün zıt anlamlısı "zarar" sözcüğüdür.

3. Benim kalbim kanatsız bir kuşa benzer
I

Tek başına çaresizce mücadele eder
II

Bir zorlu yol tutturmuş gidiyorum
III

Elbet son bulacak bu acı ve çaresiz kalışlar
IV

Bu şiirde yer alan numaralanmış sözcüklerden hangisinin sesteşi vardır?

- A) I
B) II
C) III
D) IV

4. Harp bittiği zaman büyük bir zaferin müjdesini vereceğiz halkımıza.

Bu cümledeki altı çizili sözcüğün eş anlamlısı aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Şair, çevresinde yaşanan olaylara duyarsız kaldığında başarısız olur.
B) Bu savaş ile Anadolu'nun kapıları Türklere sonuna kadar açılmıştır.
C) Dün akşam bize gelen misafirler çok cana yakın insanlardı.
D) Bazı bilgileri güncellemek için ansiklopedilerden yardım almalıyız.

5. Trabzon'da gezerken çok dik yamaçlara rast geldik ve çok yorulduk.

Bu cümledeki altı çizili sözcüğün zıt anlamlısı aşağıdaki cümlelerin hangisinde kullanılmıştır?

- A) Dükkâna gelen bütün malzemeleri tek başıma taşımak zorunda kaldım.
 B) Çocukken ağaçların eğik dallarından çok güzel oyuncaklar yapıyorduk.
 C) Nurullah Ataç, denemelerini yazmadan önce titizlikle çalışırdı.
 D) Sosyoloji ve mantık bilimi birbirinden ayrı düşünülemez.

6. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **sesteşlik özelliği olan bir sözcük kullanılmamıştır?**

- A) Masanın üzerinde biraz meyve, birkaç parça da kek kalmıştı.
 B) Beren'in al yanakları kendini sevdirmeye yetiyordu.
 C) Bel ağrısı yaşayan hastaya doktor birkaç ilaç yazdı.
 D) Yazar, öykülerinde arı bir Türkçe kullanmayı tercih etmiş.

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **altı çizili sözcüğün eş seslisi yoktur?**

- A) Yelkovan ve akrep arasındaki bu yarış her zaman sürecektir.
 B) Bu devirde çocukları teknolojik aletlerden uzak tutmak çok zor.
 C) Bunca dert ve tasanın tek sebebi sizin sorumsuz olmanızdı.
 D) Öğretmenimiz eş anlamlı sözcüklerden ödev verdi.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde **zıt anlamlı sözcükler bir arada kullanılmamıştır?**

- A) Bu kalabalığı oluşturan insanların تنها yerlere gitmek gibi bir derdi yok.
 B) Dün akşam kederlenen adamı neşelendirmek için çok uğraştım.
 C) Üç maçtır mağlubiyet yaşayan takım, bu hafta nihayet galibiyet aldı.
 D) Mimarlar, küçük ölçekli haritaları kullanmayı tercih eder.

9. Bir hafta önce bizi misafir eden teyzemler bize çok nazik davrandı.

Bu cümledeki altı çizili sözcüğün karşıt anlamlısı aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Üzerinde kaba bir mont olan yaşlı adam, sinirli gözlerle etrafı süzüyordu.
 B) Eğer bize kaba davransaydınız bir daha sizinle yola çıkmazdık.
 C) Elinde kaba saba duran parçaları çöp kutusuna atmakta zorlanıyordu.
 D) Bu perde kaba durduğu için eve yeni perde aldık.

10. I. Bankta sessizce oturan çocuğa bir parça elma verdim.
 II. Son zamanlarda araba fiyatlarında çok artış var.
 III. Dışarıda oyun oynayan çocukların gürültüsünden uyuyamadım.
 IV. Elindeki pusulayı bir an önce komutana götürmesi gerekiyordu.

Numaralanmış cümlelerin hangisinde geçen altı çizili kelime eş seslidir?

- A) I B) II C) III D) IV

SÖZCÜKTE ANLAM

7.2.5 : Kelimeleri anlamlarına uygun kullanır.

7.3.5 : Bağlamdan hareketle kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİLERİ - 2

BİLGİ KUTUSU

“-ler / -lar” çokluk eki alan her sözcüğe “Genel anlamlıdır.” diyemeyiz. Sözcüğün ne anlattığına bakmalıyız.

Örnek:

- Kalemlerini çantana koydum.
- Kalemler, yazıdan daha önce icat edilmiştir.

Birinci cümledeki “kalemler” özel anlamlı, ikinci cümledeki “kalemler” genel anlamlıdır.

İŞARETLİYORUM

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “araba” sözcüğü genel anlamda kullanılmıştır?

- ☐ Arabamı servise bıraktım.
- ☐ Yere yakın arabalardan hoşlanmıyorum.
- ☐ Arabanın icadıyla bir yerden bir yere gitmek kolaylaştı.

NOTLARIM

GENEL ANLAMLI SÖZCÜK

Aynı türden kavramları topluca karşılayan sözcüklere **genel anlamlı sözcük** denir.

Varlık – Canlı – Hayvan – Köpek – Kangal

GENELDEN ÖZELE

ÖZEL ANLAMLI SÖZCÜK

Anlam kapsamı dar olan, ortak kavramlardan birini anlatan sözcüklere **özel anlamlı sözcük** denir.

Kangal – Köpek – Hayvan – Canlı – Varlık

ÖZELDEN GENELE

NİCEL ANLAMLI SÖZCÜKLER

Sayılabilen ya da ölçülebilen bir özelliği bildiren sözcüklere, **nicel anlamlı sözcükler** denir.

- Sıcak iklimin hâkim olduğu bir kentte yaşamak istiyor.
Nicel
- Evini annesine yakın bir yerden seçmek istiyordu.
- Türkçe sınavı için verilen süre üç buçuk saatti.
- Yeni taşındığımız evin odaları çok dardı.
- Masanın uzun ayaklarını testereyle kestim.

NİTEL ANLAMLI SÖZCÜKLER

Sayılamayan ya da ölçülemeyen bir özelliği bildiren sözcüklere **nitel anlamlı sözcükler** denir.

- Büyük insan olmak isteyenler, çok çaba sarf etmeleri gerektiğini bilirler.
Nitel
- Öğrencisinin yüzündeki derin ifade, öğretmenini içini ısıttı.
- Onu ne çok sevdiğimi iyi bilir.
- Büyükanнем çok lezzetli yemekler yapardı.
- Bu güzel günü dışarıda geçirmeye ne dersiniz?